

Linköpings universitet
Rektor

Juridiska avdelningen
Marie Stern Wärn
BESLUT

2005-05-31
Reg.nr 31-88-05

Kostnader för uppsatser vid ekonomiska institutionen, Linköpings universitet

Anmälan

N N har anmält Linköpings universitet för att det krävs att två kopior av magisteruppsatsen, tryckta på universitetets tryckeri, skall lämnas in för att man skall få godkänt på magisterkursen.

Han har i anmälan anfört bl.a. följande. För att en uppsats skall bli godkänd krävs, förutom de akademiska kraven, att uppsatsen är "godkänd för tryckning" av handledaren. Detta innebär att uppsatsens innehåll är godkänt och att man har tillåtelse att trycka den, mot betalning, i detta fall 440 kronor, i universitetets tryckeri. När trycket är klart skall två kopior och en elektronisk version på CD lämnas in till institutionen. Sker inte detta kan man inte bli formellt godkänd på kursen. Han anser att detta förfarande strider mot 1 kap. 10 § högskoleförordningen och vill att ekonomiska institutionen ersätter hans tryckkostnader plus ränta och att obligatoriet slopas.

Utredning

Högskoleverket har i en remiss till Linköpings universitet anfört att enligt 1 kap. 10 § högskoleförordningen (1993:100) skall utbildningen vara avgiftsfri för studenterna. Studenterna får dock bekosta studiematerial och hjälpmedel för personligt bruk (se riksdagens utbildningsutskotts betänkanden 1992/93:UbU3 s. 17 och 1995/96:UbU4 s. 5).

När det gäller uppsatser har Högskoleverket i rapporten *Avgiftsfri utbildning* (Högskoleverkets rapportserie 1996:3 R) och senare i skrivelsen *Studenternas kostnader i samband med högskoleutbildning* (reg.nr 31-1570-02) sammanfattningsvis uttalat att Högskoleverkets uppfattning är att om en högskola bestämmer att en viss uppsats skall diskuteras vid ett seminarium skall uppsatsskrivaren bekosta det exemplar som lämnas till examinator och sitt eget exemplar. Högskolan får sedan ombesörja upptryckningen av uppsatsen till övriga studenter, som får betala en avgift till högskolan för detta studiematerial. Ett sådant avgiftsuttag har stöd i 4 § avgiftsförordningen (1992:191), kursmaterial, och strider inte mot högskoleförordningens regel om avgiftsfrihet för utbildning eftersom det kan anses vara studiematerial.

BESLUT

2005-05-31

Reg.nr 31-88-05

Sid 2

De i ärendet aktuella uppsatsexemplaren trycks hos universitetet efter att uppsatsen godkänts av handledaren. Om universitetet anser att uppsatsen skall tryckas upp för annat ändamål än handledares/examinators bedömning av denna, skall dessa exemplar, med hänvisning till bestämmelsen i 1 kap. 10 § högskoleförordningen, bekostas av universitetet.

Högskoleverket önskade i remissen universitetets synpunkter på verkets bedömning.

Linköpings universitet

Avdelningschefen Magnus Vik, ekonomiska institutionen, Linköpings universitet, har i yttrande till Högskoleverket anfört i huvudsak följande.

För magisteruppsatser i företagsekonomi fastställs i samband med att uppsatsarbetet påbörjas ett datum när uppsatsen skall vara klar, så att den kan försvaras på ett seminarium. Den version av uppsatsen som lämnas in vid detta datum är den som bedöms och examineras. Examinationen går till på så sätt att uppsatserna läggs fram vid ett seminarium där andra studenter (utsedda av kursledningen) fungerar som opponenter. Dessutom medverkar handledaren (examinator) samt en lärare som är utsedd som medbedömare. Till detta tillfälle har studenten att distribuera ett exemplar av sitt manus till opponenter, ett till medbedömaren och ett till handledaren. Dessutom skall ett exemplar som kan kopieras av andra studenter lämnas in. Inalles skall fyra exemplar föreligga. För att uppfylla de krav som ställs på kursen skall studenten lägga fram sin egen uppsats med minst godkänt betyg, agera opponenter på en uppsats samt närvara aktivt på ytterligare fyra framläggningar. Dessa krav stadgas i kursplanen. När eventuella kompletteringar har gjorts skall studenten lämna in den kompletta uppsatsen i tre tryckta exemplar till institutionen samt i en version för elektronisk publicering. Här finns krav på uppsatsens layout och tryckning. Det ena exemplaret skall lämnas till handledaren och de andra exemplaren är för arkivering och bibliotekets exemplar. Det antas att det är dessa exemplar som skrivelsen gäller, men universitetet vill även aktualisera frågan om de exemplar som tas fram till slutseminariet. Om universitetet gällande de slutgiltiga exemplaren begär något fel åtar sig universitetet att justera detta.

Högskoleverket anger i sin skrivelse att studenterna endast bör bekosta det exemplar som föreläggs handledaren och sitt eget exemplar, och att andra exemplar bör bekostas av universitetet alternativt distribueras till studenterna mot betalning. Här uppkommer frågan huruvida de exemplar som krävs till slutseminariet skall bekostas av studenten eller universitetet. Att administrera uppreppningen inför slutseminariet och att uttaxera medel av studenter för de exemplar som de behöver för att uppfylla kraven på godkännande i kursen (opposition på en uppsats och läsning av och seminarienärvå vid ytterligare fyra framläggningar) skapar administrativa problem. Uppsatsen, i det skick den föreligger vid slutseminarierna, skall vara färdig senast fem dagar före slutseminarieserien börjar. Kravet på fem dagar föreligger för att opponenter,

BESLUT

2005-05-31

Reg.nr 31-88-05

Sid 3

studenter som närvarar vid seminariet samt handledare och medbedömare skall ges möjlighet att läsa igenom och bedöma uppsatsen. Att på denna korta tid ombesörja tryckning och distribution i universitetets regi skulle var mycket svårt, då det kan vara fråga om över 60 olika uppsatser som i så fall skulle tryckas upp och erbjudas till försäljning inom mycket snäva tidsramar. Tryckeriresurserna har inte förmåga att klara detta och dessutom får institutionen inte erbjuda uppsatserna till försäljning mot kontanter, då kontanta medel inte får hanteras av anställda. Detta innebär att försäljningen då bör ske via bokhandeln, som också har svårt att hantera en sådan mängd inströmmande uppsatser på kort tid.

När det gäller opponenternas exemplar kan anföras att genomförd opposition är ett krav för att bli godkänd på kursen, och därvid skulle kostnaden för det exemplar som studenten får trycka upp för detta ändamål möjligen kunna betraktas såsom varande för studentens eget bruk. Möjligen kan också diskuteras om medbedömarnas exemplar skall bekostas av studenterna då systemet med medbedömare innebär att vi försöker tillförsäkra studenterna en bedömning utöver det de har "rätt till", i syfte att öka deras möjligheter till en rättvis behandling. Universitetet avvaktar dock Högskoleverkets bedömning.

Universitetet har också bl.a. ställt frågan om Högskoleverket ställningstagande innebär, att om genomförd opposition krävs för godkänt betyg, universitetet skall bekosta opponenternas exemplar av samtliga rapporter m.m. som behandlas i seminarieform?

Anmälares svar

N N har fått möjlighet att yttra sig över universitetets svar. Han har anförat att han anser att universitetet inte har hållit sig till huvudfrågan i sitt svar.

Inhämtande av information från avdelningschefen

Avdelningschefen Magnus Vik bekräftar vid telefonsamtal med Högskoleverket att N Ns uppgift att betyg på uppsatsen registreras först när de aktuella exemplaren lämnats in stämmer. Detta framgår även av kursplanen.

Skrivelsen Studenternas kostnader i samband med högskoleutbildning

Högskoleverket har i rapporten *Avgiftsfri utbildning* (Högskoleverkets rapportserie 1996:3 R) och senare i skrivelsen *Studenternas kostnader i samband med högskoleutbildning* (reg.nr 31-1570-02) behandlat bl.a. frågan om kopieringskostnader för uppsatser. Verket har i skrivelsen *Studenternas kostnader i samband med högskoleutbildning* (s. 38) anförat följande.

Motsvarande gäller om studenten för att kunna lämna in ett skriftligt arbete skrivet på dator måste betala för *utskriftskostnaderna*. I rapporten *Avgiftsfri utbildning* anförde Högskoleverket beträffande uppsatser och andra skriftliga arbeten att resultatet borde betraktas som studiematerial och bekostas av studenterna. Verket konstaterade att det innebär att de studenter som deltar i seminarier där uppsatser behandlas bör stå för kopieringskostnaderna för sina exemplar. SFS har tolkat verkets uttalande så att den enskilda studenten skulle behöva stå även

BESLUT

2005-05-31

Reg.nr 31-88-05

Sid 4

för kostnader för kopiering av uppsatser till andra studenter vid seminarier. Detta är dock en missuppfattning. Högskoleverkets uppfattning var och är att om en högskola bestämmer att en viss uppsats skall diskuteras vid ett seminarium skall uppsatsskrivaren bekosta det exemplar som lämnas till examinator och sitt eget exemplar. Högskolan får sedan ombesörja upptryckningen av uppsatsen till övriga studenter, som får betala en avgift till högskolan för detta studiematerial. Ett sådant avgiftsuttag har stöd i avgiftsförordningen (kursmaterial) och strider inte mot högskoleförordningens regel om avgiftsfrihet för utbildning eftersom det kan anses vara studiematerial.

Skrivelsen remitterades till bl.a. lärosätena och SFS för synpunkter innan den överlämnades till regeringen. Verket infogade lärosätenas synpunkter och kommenterade dem.

Uppsala universitet (Samhällsvetenskapliga fakultetsnämnden) och Södertörns högskola påpekar att Högskoleverkets resonemang leder till ökad administration och därmed ökade kostnader. Uppsatser kan distribueras elektroniskt vilket innebär att respektive student bekostar sitt exemplar genom utskrift. Högskoleverket har ingenting att invända mot redovisat förfarande. Det är även med denna distributionsteknik studenterna som betalar för sina respektive exemplar.

Tillämplig bestämmelse

Enligt 1 kap. 10 § högskoleförordningen (1993:100) skall utbildningen vid högskolorna skall vara avgiftsfri för studenterna.

Högskoleverkets bedömning

I ärendet är fråga om vem som skall stå för de kopieringskostnader som uppkommer i samband med examinationen av en uppsats. I det aktuella ärendet skall fyra exemplar av uppsatsen lämnas in inför examinationen: ett vardera till handledare/examinator, medbedömare, opponent och ett som medstudenter kan kopiera till seminariet. När uppsatsen är godkänd av examinator skall ytterligare tre exemplar lämnas in. Dessa skall tryckas i universitetets tryckeri. Universitetet registrerar studentens betyg när dessa exemplar lämnats in.

I frågan om kopieringskostnader för de exemplar som skall lämnas in till universitetet inför examinationen framgår av Högskoleverkets tidigare ställningstagande att studenten endast skall bekosta sitt eget exemplar och det exemplar som lämnas in för bedömning. Eventuella kopior av uppsatsen till en medbedömare får bekostas av lärosätet. Vad gäller opponentens och medstudenternas kopior av uppsatsen är dessa att betrakta som studiematerial som skall bekostas av opponenten och medstudenterna och inte av den student som har skrivit uppsatsen.

Linköpings universitet har i sitt yttrande beskrivit de praktiska problem som kan uppkomma i samband med kopieringen av uppsatser. Dessa påpekanden kan inte påverka verkets bedömning. En lösning på detta kan vara de i skrivelsen *Studenternas kostnader i samband med högskoleutbildning* refererade exemplen från

BESLUT

2005-05-31

Reg.nr 31-88-05

Sid 5

Uppsala universitet och Södertörns högskola, där uppsatser distribueras elektroniskt till studenterna.

När det gäller vidare steg i examinationsprocessen anser Högskoleverket att det är rimligt att studenten, om examinator ställer krav på ändringar och kompletteringar, står för kostnaden att lämna in en slutlig version av uppsatsen, som examinator har som grund för betygsbeslutet. I den aktuella kursen ställs det krav på att det slutliga versionen av uppsatsen skall tryckas i universitetets tryckeri, mot betalning som studenten får stå för. Av utredningen framgår att syftet är att uppsatsen skall arkiveras och göras tillgänglig i universitetets bibliotek.

Högskoleverket vidhåller sin uppfattning att om universitetet anser att uppsatsen skall tryckas upp för annat ändamål än handledares/examinators bedömning av denna, skall dessa exemplar, med hänvisning till bestämmelsen i 1 kap. 10 § högskoleförordningen, bekostas av universitetet. Högskoleverket vill också erinra om att uppsatsen är en till myndigheten inkommen allmän handling i enlighet med tryckfrihetsförordningens bestämmelser.

Mot denna bakgrund anmodar Högskoleverket Linköpings universitet att redovisa vilka åtgärder universitetet avser att vidta med anledning av verkets ställningstagande. Redovisningen skall ha inkommit till Högskoleverket senast den 30 juni 2005.

Frågan om det är möjligt för N N att få tillbaka det han har betalat för tryckningen av uppsatserna är i första hand en angelägenhet mellan N N och Linköpings universitet.

Beslut i detta ärende har fattats av chefsjuristen Annica Lindblom i närvaro av verksjuristen Christian Sjöstrand efter föredragning av verksjuristen Marie Stern Wärn.

Annica Lindblom

Marie Stern Wärn

Kopia till: